

22.1.2010

KÖZLEMÉNY A KÉPVISELŐK RÉSZÉRE

Tárgy: Pavlina Radkova, bolgár állampolgár által benyújtott 0402/2008. számú petíció a fogyatékkal élő gyermekek méltóságteljes életéről

1. A petíció összefoglalása

A petíció benyújtója, akinek egy egész napos gondozást igénylő, fogyatékkal élő gyermeke van, kifejti, hogy nem kívánja gondozásba adni gyermekét. Azt szeretné, ha gyermeke – amennyire csak lehetséges – kibontakoztatná képességeit, és képessé válna arra, hogy önmagáról gondoskodjon. Csakhogy nem kapja meg a szükséges szakszerű orvosi ellátást, mert az túl drága. Hiányoznak az infrastrukturális és oktatási létesítmények is. A petíció benyújtója szerint a hatóságok hozzáállása ellentétes a gyermek alapvető jogaival, például az élethez, a jóléthez, a fejlődéshez és az oktatáshoz való joggal. A petíció benyújtója ebben az összefüggésben utal az Alapjogi Charta 24. és 35. cikkére. Fenntartja azt a véleményét, hogy Bulgáriában nem fordítanak figyelmet a fogyatékkal élő gyermekeket nevelők problémáira, ezért az Európai Parlamentben bízik.

2. Elfogadhatóság

Elfogadhatónak nyilvánítva: 2008. szeptember 23. Felkérlik a Bizottságot, hogy az eljárási szabályzat 192. cikkének (4) bekezdése szerint nyújtson tájékoztatást.

3. A Bizottságtól kapott válasz: 2008. október 22.

A petíció benyújtója azt állítja, hogy Bulgáriában nem fordítanak figyelmet a fogyatékkal élő gyermekeket nevelő családok problémáira.

A gyermekvédelem, a gyermekek társadalmi integrációja, a gyermekgondozás igazgatása és

az oktatás megszervezése a tagállamok felelőssége. Továbbra is a tagállamok felelnek az annak biztosítására irányuló intézkedések megtételéért, hogy a fogyatékkal élő emberek teljes körűen élhessenek az oktatáshoz való jogukkal. A Bizottság nem rendelkezik közvetlen hatáskörrel a helyzet kivizsgálására.

Az Alapjogi Charta még jogilag nem kötelező erejű. Ahhoz, hogy a Charta kötelező erőre emelkedjen, hatályba kell lépnie a Lisszaboni Szerződésnek. Ráadásul a Charta alkalmazási köre ekkor is csak a tagállamok által a Szerződésekben már átruházott korlátozott hatáskörökre terjed majd ki.

Ugyanakkor a Bizottság, bár nem rendelkezik közvetlen hatáskörrel, nem lehet és nem is közömbös az ilyen súlyos szociális problémákkal szemben. Kifejezetten Bulgária esetében a gyermekgondozási intézményekben elhelyezett gyermekek helyzetének jelentős javítása az EU által folyósított előcsatlakozási támogatás egyik célkitűzése volt. A bolgár hatóságokkal együttműködve jelentős előrelépés történt, azonban a Bizottság tudatában van annak, hogy még sok munka van hátra. Ezért a Bizottság – hatáskörében eljárva és a tagállamokkal folytatott együttműködés keretében – különböző eszközökkel azon munkálkodik, hogy független életet és magas színvonalú szociális szolgáltatásokat valósítsanak meg a fogyatékkal élő emberek számára az egész Európai Unióban.

Az Európai Szociális Alap (ESZA) támogatja az olyan projekteket, amelyek a független életet segítik elő, különösen a fogyatékkal élőknek a lakóhelyük közelében – a vidéki térségekbe is – nyújtott közösségi szolgáltatásokat, például a rendszerek és mechanizmusok korszerűsítésével, köztük a személyzet képzésével. Támogatja továbbá a meglévő bezárt intézmények minőségi szolgáltatásokkal való felváltását és a helyi közösségekben való lakhatást (az intézményesítés úgynevezett „lebontását”). A Bizottság üdvözli Bulgária legutóbbi döntését, amelynek értelmében 10 millió eurót utal ki az ESZA által finanszírozott humán erőforrás operatív program részeként a hosszú távú gondozási intézményekben a fogyatékkal élő gyermekeknek és fiataloknak nyújtott szociális szolgáltatások minőségének javítására.

Általánosabb összefüggésben a Bizottság erőteljesen támogatja a fogyatékkal élők független életét. Európában a fogyatékkal élő emberek közössége számára kifejlesztendő szolgáltatásokról a Bizottság finanszírozásában nemrégiben elkészült tanulmány¹ megerősíti, hogy az intézményi gondozás minősége gyakran elfogadhatatlanul rossz, és az intézményi gondozás során néha súlyosan megsértik a nemzetközileg elfogadott emberi jogi normákat. A tanulmány arra is rámutat, hogy a megfelelően kialakított és helyesen irányított közösségi szolgáltatások jobb eredményt érhetnek el az életminőségét illetően, és képesek biztosítani, hogy a fogyatékkal élő emberek teljes jogú polgárként élhessenek. A közösségi szolgáltatások nem drágábbak, mint az intézményi gondozás, feltéve, hogy a lakók szükségleteit és a gondozás minőségét figyelembe veszik a költségek kiszámításakor.

Emellett a Bizottság a nyílt koordinációs módszer keretében támogatja a tagállamok között az információk és a bevált gyakorlatok cseréjét a szociális védelem és a társadalmi integráció terén. Ebben az összefüggésben a Bizottság üdvözli a tagállamok közötti kétoldalú együttműködés kialakítását, ahogy a Bulgária és más uniós tagállamok között a hosszú távú

¹ http://ec.europa.eu/employment_social/index/7002_en.html

gondozási létesítményekben elhelyezett fogyatékkal élő gyermekek szociális védelme terén folytatott együttműködés esetében is.

Az Európai Közösség és valamennyi tagállama – köztük Bulgária – egyben aláíró fele a fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezménynek, kötelezettséget vállalva arra, hogy teljesítik annak rendelkezéseit. Ebben az összefüggésben fontos rámutatni az Egyezmény 7., 19., 23., 24. és 25. cikkére, amely rendelkezik a fogyatékkal élő gyermekek jogairól, a független élethez, az otthon és a család tiszteletben tartásához, az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való jogról. Az Egyezmény előírja, hogy az aláíró államoknak megkülönböztetés nélkül és az esélyegyenlőség alapján biztosítaniuk kell a befogadó oktatási rendszert az oktatás valamennyi szintjén, valamint az egész életen át tartó tanulást. Amint Bulgária ratifikálja az Egyezményt, jogilag köteleles lesz annak betartására.

Következtetések

A gyermekvédelem, a gyermekek társadalmi integrációja, a gyermekgondozás igazgatása és az oktatás megszervezése a tagállamok felelőssége. Továbbra is a tagállamok felelnek az annak biztosítására irányuló intézkedések megtételéért, hogy a fogyatékkal élő emberek teljes körűen élhessenek az oktatáshoz való jogukkal. A Bizottság nem rendelkezik közvetlen hatáskörrel a helyzet kivizsgálására, azonban a Bizottság – hatáskörében eljárva és a tagállamokkal folytatott együttműködés keretében – különböző eszközökkel azon munkálkodik, hogy független életet és magas színvonalú szociális szolgáltatásokat valósítsanak meg a fogyatékkal élő emberek számára az egész Európai Unióban.

4. A Bizottságtól kapott kiegészítő válasz: 2010. január 22.

Korábbi közleménye óta a Bizottság hatáskörében eljárva és a tagállamokkal folytatott együttműködés keretében különböző eszközökkel továbbra is azon munkálkodik, hogy független életet és magas színvonalú szociális szolgáltatásokat valósítsanak meg a fogyatékkal élő emberek számára az egész Európai Unióban.

2009 februárjában Vladimir Spidla, foglalkoztatási, szociális és esélyegyenlőségi ügyekért felelős biztos összehívta az intézményi ellátásról a közösségi ellátásra való átállással foglalkozó ad hoc szakértői csoportot. Céljuk az volt, hogy egyesítsék az intézményi ellátásban részesülő személyek azon különböző csoportjaival kapcsolatos szaktudásukat, akikkel hagyományosan egymástól függetlenül foglalkoznak: ők a különböző életkorú fogyatékkal élő személyek (beleértve a mentális problémával élőket is), az idősek és a gyermekek. 2009. szeptember 23-án az ad hoc szakértői csoport átadta jelentését Spidla biztos úrnak, amelyben meghatározták azokat a legfontosabb kihívásokat, amelyekkel a nagy, otthonjellelű intézményekben nyújtott ellátáson alapuló rendszerről egy közösségi szolgáltatásokon alapuló ellátási rendszerre való áttérés során számolni kell. A jelentés konkrét ajánlásokat fogalmaz meg a tagállamoknak és a Bizottságnak arra vonatkozóan, hogyan segíthetik elő ezt az átállást.

Az ajánlások egyike értelmében ösztönözni kell az EU strukturális alapjainak felhasználását a közösségi szolgáltatások kidolgozásakor.

Bulgáriában az ESZA társfinanszírozásában megvalósuló „Humán erőforrás-fejlesztés” operatív program keretében a kormány számos, elsősorban a fogyatékkal élő gyermekek

segítését célzó kezdeményezést támogat.

- 2007-ben 10 millió eurót különítettek el a 2008–2011-es időszakra a „*Jobb jövőt a gyermekeknek*” elnevezésű program részére, amelyben ez idáig 199 fogyatékkal élő gyermek vett részt. Az operatív program átfogó célja az volt, hogy ösztönözze az intézményi gondozás alternatívájaként szolgáló, köz- és magánszolgáltatók által kínált szolgáltatásokat Bulgáriában.
- 2009-ben további programok elindítására és végrehajtására került sor: „*Társadalmi szolgáltatások a társadalmi integrációért*”, amely az intézményes ellátásra szoruló gyermekeket és családjaikat támogatja (kölségvetés: 4 millió euro); „*A gyermekek és családok támogatását célzó alternatív szolgáltatások tervezési képessége*”, (kölségvetés: 450 000 euro), amelynek célja a gyermek- és családpolitika tervezési kapacitásának növelése, az állami gyermekvédelmi hatóság intézményi kapacitásának megerősítése és a gyermekotthonokban dolgozó személyzet szakmai hozzáértésének javítása; „*Szociális vállalkozás – a szociális vállalkozások támogatása*”, a már aláírt szerződések 52 fogyatékkal élő gyermek életét segítik; „*Szociális segítő*” és „*Családsegítő*”, amely programok ez idáig 486 személy részére nyújtottak szolgáltatást; „*Személyi gondozó*”, amelynek első szakaszában 1343 eltérő szintű fogyatékkal élő gyermek számára biztosították ezt a szolgáltatást, és amelynek második szakasza 2010-ben indul; „*A sajátos tanulási igényekkel rendelkező tanulók és diákok támogatása*”, amely folyamatos pályázati lehetőségekkel 2400 gyermek segítségét célozza.

Ezenfelül 2009 elején az Európai Bizottság az intézményi ellátásról a közösségi ellátásra való áttállással foglalkozó ad hoc szakértői csoporttal párhuzamos kezdeményezésként együttműködési programot indított a bolgár kormánnyal, amelynek célja az intézményesítés „lebontási” folyamatának elősegítése Bulgáriában. A kezdeményezés eredményeképpen a bulgáriai területfejlesztési operatív program irányító hatósága 20 millió eurót különített el kísérleti cselekvésekbe való befektetés céljára az árva és fogyatékkal élő gyermekek gondozása közösségivé tételének folyamata részeként. A bolgár hatóságok jelenleg pályázati felhívást készítenek elő az intézményesítés lebontását célzó kezdeményezések számára, amelyet az ERFA (Európai Regionális Fejlesztési Alap) és az ESZA (Európai Szociális Alap) is támogat majd. A pályázati kiírást várhatóan 2010 januárjában teszik közzé. A fenti kísérleti projekt előkészítésének támogatására számos kezdeményezés szerveződött, nevezetesen:

- Nemzetközi munkaértekezlet, amely 2009. szeptember 23–25. között zajlott Bulgáriában, és célja a helyes haladási irány meghatározása volt. A következtetések kitértek arra, milyen lépéseket kell megvalósítani a központi kormányzat szintjén annak érdekében, hogy korszerűsíteni lehessen ezt a szakpolitikai ágazatot, és fokozni tudják az intézményesítés lebontását.
- Az „Egy gyermek se maradjon le – az intézményi ellátás reformjának támogatása a strukturális alapokból” című, 2009. október 6-án tartott munkaértekezlet, amely a 2009 REGIO Nyílt Napok keretében, valamint a Regionális Politikai Főigazgatóság és a Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóság szervezésében, vezető nemzetközi civil szervezetekkel együttműködve valósult meg. A munkaértekezlet során a bolgár kormány képviselői részletesen ismertették a már megtett lépéseket, valamint a folyamatban lévő projekteket, megerősítve ezáltal az intézményesítés lebontása iránti elkötelezettségüket.

- Két tanulmányút 2009. november 9. és 13. között azon bulgáriai képviselők számára, akik részt vesznek majd a pályázati felhívás elkészítésében és lebonyolításában. Látogatásuk célja az egyesült királyságbeli és cseh köztársaságbeli érintett szociális szolgálatok felkeresése, ahol közvetlen tapasztalatokat gyűjthetnek arról, hogyan zajlik az intézményesítés leépítése a két országban.

Végül 2009. október 30-án miniszterhelyettesi szintű munkacsoport jött létre Bulgáriában, amelynek feladata az intézményesítés lebontási folyamatának átfogó koordinációja, valamint a gyermekek intézményi gondozásának megszüntetésével kapcsolatos cselekvési terv kidolgozása. .

A gyermekvédelem, a gyermekek társadalmi integrációja, a gyermekgondozás igazgatása és az oktatás megszervezése a tagállamok felelősége. Továbbra is a tagállamok felelnek az annak biztosítására irányuló intézkedésekért, hogy a fogyatékkal élő emberek teljes körűen élhessenek az oktatáshoz való jogukkal. A Bizottság nem rendelkezik közvetlen hatáskörrel a helyzet kivizsgálására; azonban hatáskörében eljárva és a tagállamokkal folytatott együttműködés keretében különböző eszközökkel azon munkálkodik, hogy független életet és magas színvonalú szociális szolgáltatásokat valósítson meg a fogyatékkal élő emberek számára az egész Európai Unióban.”